

Voorwoord

Verreweg de meeste data waaruit het *Ornithologisch jaarverslag Texel 2009* werd samengesteld, komen uit het archief van de Vogelwerkgroep Texel. Daarin bevinden zich gegevens van individuele waarnemers via www.waarneming.nl, SOVON Vogelonderzoek Nederland, de Nederlandse Zeevogelgroep, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer Texel. Bovendien werd gebruik gemaakt van de gegevens van de NIOZ-wadvogelgroep en de database van de 'Atlas van de Noord-Hollandse Broedvogels'. Uit deze laatste atlas zijn ook de broedvogelkaarten afkomstig.

Een aantal mensen willen we speciaal bedanken voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit verslag. De fotografen Jos van den Berg, Dirk Boon, Eckard Boot, Rob Bouwman, Adriaan Dijkse, Sytske Dijkse, Gerald Driessens, Piet Druif, Hans Gebuis, Marc Gottenbos, Ton en Karin Hermans, Renée & George de Kleijn, Eric Menkveld, Ton Nagtegaal, Elly van der Ploeg, Marc Plomp, René Pop, René van Rossum en Michiel Vaartjes voor het beschikbaar stellen van het beeldmateriaal. Tot onze grote spijt is in het Ornithologisch jaarverslag Texel 2008 de fotograaf van de fraaie voorplaat verkeerd weergegeven. De foto is gemaakt door Roland Jansen en we zijn hem zeer erkentelijk dat we deze foto mochten gebruiken als voorplaat. Pieter Duin is dank verschuldigd voor het lezen van eerdere versies. Tot slot bedanken we de eigenaren en medewerkers van de verkooppunten voor het belangeloos opnemen van het verslag in hun assortiment.

Inleiding

De in dit verslag gebruikte vogelnamen en de taxonomische volgorde zijn conform Van den Berg, 2008 met daarin verwerkt de laatste taxonomische inzichten zoals vermeld in Dutch Birding 32: blz. 48-52. Waarnemingen van soorten die beoordeeld worden door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) zijn alleen in de systematische lijst opgenomen wanneer ze geaccepteerd zijn door, of ter beoordeling liggen bij de CDNA.

In 2009 werden 272 soorten op Texel vastgesteld, waarvan er 4 nog niet eerder op het eiland werden waargenomen, te weten Ross' Gans *Anser rossii*, Kaspische Plevier *Charadrius asiaticus*, Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis* en Zwartkeellijster *Turdus atrogularis*. Bijzonder was ook dat Geelpootmeeuw *Larus michahellis* voor het eerst broedend op Texel werd vastgesteld. Verder was er een sterke indicatie van het broeden van 2 paren Kleine Zilverreigers *Egretta garzetta* en een territorium van een Cetti's Zanger *Cettia cetti* en werd voor het eerst sinds 1963 gebroed door 2 paren Kerkuil *Tyto alba*.

Fenologisch interessant waren de eerste junigevallen van Kuifduiker *Podiceps auritus* en Reuzenster *Hydroprogne caspia*, een Slechtvalk *Falco peregrinus* eind juni, het eerste najaarsgeval ooit voor Steltkluit *Himantopus himantopus*, het tweede januariëval ooit voor Grote Stern *Sterna sandvicensis*, de vroegste Noordse Stern *Sterna paradisaea* en Braamsluiper *Sylvia curruca* ooit en de vroegste najaarswaarneming ooit van Goudvink *Pyrrhula pyrrhula*.

In 2009 werd een hoog aantal zeldzame soorten op Texel waargenomen, waaronder: Brilzee-eend *Melanitta perspicillata*, Amerikaanse Smient *Anas americana*, Amerikaanse Wintertaling *Anas carolinensis*, Griel *Burhinus oedicnemus*, Amerikaanse Goudplevier *Pluvialis dominica*, Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva*, Blonde Ruiter *Tryngites subruficollis*, Kleine Geelpootruiter *Tringa flavipes*, Sneeuwuil *Bubo scandiacus*, Roodkopklauwier *Lanius senator*, Roodstuitzwaluw *Cecropis daurica*, Humes Bladkoning *Phylloscopus humei*, Kleine Spotvogel *Iduna caligata* en Spaanse Mus *Passer hispaniolensis*. Ook werden enkele soorten waargenomen die op Texel zeldzaam zijn zoals Dwerggans *Anser erythropus*, IJsdruiker *Gavia immer*, Vale Pijlstormvogel *Puffinus mauretanicus*, Kwak *Nycticorax nycticorax*, Gestreepte Strandloper *Calidris melanotos*, Witvleugelstern *Chlidonias leucopterus*, Zwarte Zeekoet *Cephus grylle* (vondst), Nachtzwaluw *Caprimulgus europaeus*, Bijeneter *Merops apiaster*, Hop *Upupa epops*, Groene Specht *Picus viridis*, Sperwergrasmus *Sylvia nisoria*, Snor *Locustella luscinioides*, Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola* en Dwerggors *Emberiza pusilla*. Interessante ondersoorten die werden waargenomen betroffen Grote Aalscholver *Phalacrocorax carbo carbo*, Siberische Tijftjaf *Phylloscopus collybita tristis* en een mogelijke Vale / Siberische Braamsluiper *Sylvia curruca halimodendri* / *bluthi*.

Ross' Gans *Anser rossii*, ad, Waal en Burg, 3 oktober 2009 (Eric Menkveld)

Ross' Gans *Anser rossii* Een groep van 4 ad ex werd op 24 september voor het eerst waargenomen bij de Westerkolk. De vogels werden voor het laatst gezien op 21 oktober in de Prins Hendrikpolder. In de tussenliggende periode werden ze op veel locaties gezien, zoals de Laagwaalderweg, polder het Noorden, zuidelijk Eierland, HogeZandskil, Zeeburg en Dijkmanshuizen. Geen van de vogels was geringd of vertoonde andere kenmerken die zouden kunnen duiden op een herkomst uit gevangenschap. Het betrof een nieuwe soort voor Texel.

Toendrarietgans *Anser serrirostris* Tijdens de hoogwater- en ganzen- en zwanentellingen werden de onderstaande totalen geteld:

17 jan	14 feb	15 mrt	19 sep	18 okt	23 nov
2.391	390	0	0	25	3.109

Naast deze integrale tellingen kwamen er 165 meldingen binnen. Het hoogste aantal van het jaar, 4.500 ex, werd gezien in Eierland op 10 januari en hier verbleven op 25 januari nog 2.000 ex. De laatste groep van enige omvang in het eerste halfjaar werd op 11 februari gemeld, 90 ex bij Dorpzicht. Daarna werden in februari en maart nog af en toe 1-2 ex gezien met als laatste waarnemingen 1 ex bij de Roggesloot en een ander ex in Zeeburg op 15 maart. De waarneming van 32 ex bij Dorpzicht op 10 oktober was de eerste melding in het najaar. Daarna nam het aantal toe tot 1.040 ex in Eierland op 31 oktober. De 3.109 ex tijdens de telling op 23 november was het hoogste aantal in de tweede helft van het jaar. In december werden als max 1.700 ex geteld in Zeeburg op 16 december. De Toendrarietgans neemt duidelijk in aantal af op Texel. Zo bedroeg van 1997 t/m 2006 het gemiddelde hoogste dagtotaal in december 6.400 ex met 8.452 als maximum.

Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus* Tijdens de hoogwater- en ganzen- en zwanentellingen werd deze voor Texel schaarse soort grotendeels gemist. Er kwamen in totaal 40 waarnemingen binnen. In januari werden regelmatig 1-7 ex gemeld. De 30 ex die op 8 februari in Zeeburg werden gezien was

het hoogste dagtotaal van het jaar. De laatste melding uit de eerste helft van het jaar betrof 1 ex bij Dorpzicht op 31 maart. In het najaar werd het eerste ex op 27 september opgemerkt op de Bol. In de laatste maanden van het jaar werd de soort 11 keer gemeld met steeds 1-10 ex. De waargenomen aantallen waren dit jaar aan de lage kant. In 4 van de afgelopen 10 jaar lag het max boven de 50 met 121 ex in december 2004 als hoogste aantal.

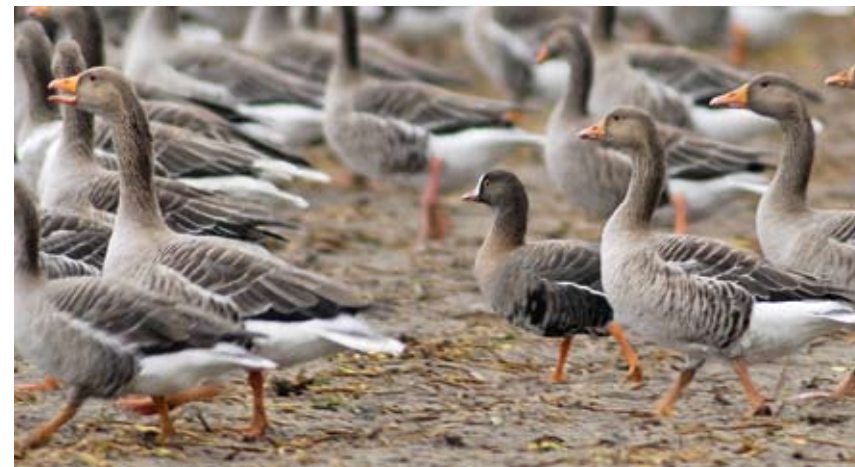
Grauwe Gans *Anser anser* Broedgegevens: in het duingebied zullen ten minste 628 paren hebben gebroed. Dit op basis van geprikte nesten in oa de Geul, de Bollekamer en de Muy waar in 467 nesten in totaal zeker 2.554 eieren werden geprikt.

Tijdens de hoogwater- en ganzen- en zwanentellingen werden de volgende aantallen geteld:

17 jan	14 feb	15 mrt	9 mei	14 jun	17 jul	19 sep	18 okt	23 nov
4.779	5.508	2.736	2.791	1.664	3.282	6.596	6.445	9.798
68 %	123 %	100 %	72 %	-	84 %	131 %	91 %	145 %

De percentages in deze tabel geven het getelde aantal als fractie van het aantal dat in dezelfde maand in 2008 werd geteld. De vergelijking met 2008 is interessant omdat toen in juni 4.500 ex op Texel "geruimd" werden. Naast deze integrale tellingen kwamen er uit alle maanden van het jaar in totaal 548 meldingen binnen. Voor een algemene soort als de Grauwe Gans gaven de integrale tellingen de beste weergave van de aantallen en het aantalverloop. Helaas is de integrale telling in december vanwege de slechte weersomstandigheden mislukt. Gemiddeld over alle maanden (zonder december) werden er 2% meer Grauwe Ganzen op Texel geteld. De meitelling zal het meest beïnvloed zijn door de moeilijk te tellen broedvogels die toen met hun jongen in de broedgebieden verbleven. Er werden er in deze maand 1.100 minder geteld dan in 2008. Dit zou het gevolg kunnen zijn van minder broedparen, maar ook van minder aanwezige niet-broedende dieren. Dit laatste zou dan kunnen betekenen dat er door het verwijderen van een groot aantal broedparen ruimte is ontstaan in de broedgebieden die opgevuld is door niet-broedende vogels. In het najaar leek er geen effect meer te zijn van de "ruiming" in 2008.

Dwerggans *Anser erythropus* 1 ad ex verbleef op 24-30 oktober in de Witte Hoek en bij Dorpzicht. Het betrof de vijfde waarneming voor Texel.

Dwerggans *Anser erythropus*, ad, de Witte Hoek, 26 oktober 2009 (René Pop)

Kaspische Plevier *Charadrius asiaticus* Zeer spectaculair was de waarneming van een juv Kaspische Plevier, welke op 17 oktober werd ontdekt langs de Watermolenweg. Dit was dezelfde akker waar tevoren regelmatig 2 ad Amerikaanse Goudplevieren *Pluvialis dominica* aanwezig waren. De Kaspische Plevier bleef hier t/m 20 oktober, maar werd op 18 oktober enkele uren in de Prins Hendrikpolder waargenomen. Het betrof de eerste waarneming voor Texel en Nederland en veroorzaakte een enorme toeloop van vogelaars.

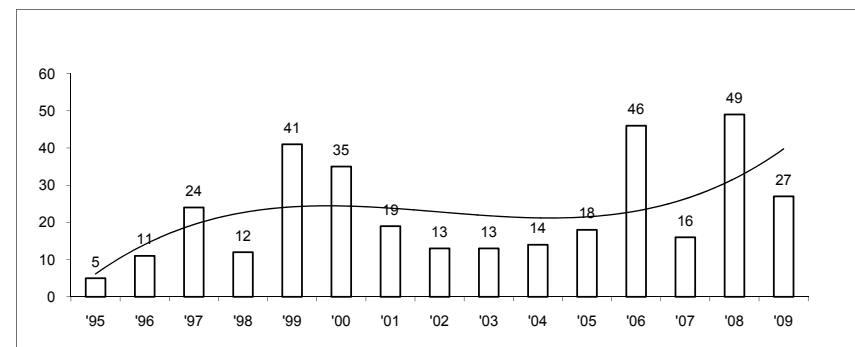

Kaspische Plevier *Charadrius asiaticus*, 1^e kj, Watermolenweg, 19 oktober 2009 (Eric Menkveld)

Vogelaars bij Kaspische Plevier *Charadrius asiaticus*, Pontweg, 18 oktober 2009 (Sytske Dijkse)

Morinelplevier *Charadrius morinellus* In het voorjaar verbleef een groep van max 16 ex langs de Oorsprongweg op 2-17 mei. Ex uit deze groep werden ook langs de Slufterweg en thv de Hollandseweg gezien. Het eerste ex van het najaar betrof 1 juv in de Slufter op 16-21 augustus. Vervolgens vlogen op 13-14 september resp 2 en 1 ex over polder de Eendracht, op 19 september vloog 1 ex roepend >no over de Tuintjes en op 20 september bevond 1 ex zich in polder de Eendracht. Op 24 september vlogen 4 ex over de Tuintjes. De laatste Morinelplevier van het jaar, een ad wk ex, werd op 31 oktober waargenomen op de beruchte akker langs de Watermolenweg in Buitendijk. Voor een overzicht van de waargenomen aantallen Morinelplevieren sinds 1995 zie grafiek.

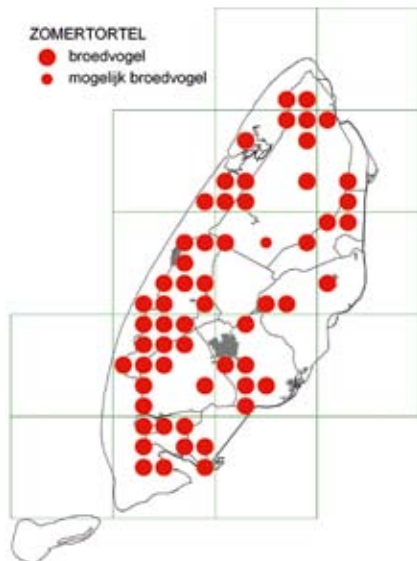

Morinelplevier *Charadrius morinellus*, 1^e winter, de Slufter, 17 augustus 2009 (Eckard Boot)

groepen waargenomen, zoals 300 ex langs de Oorsprongweg op 30 januari en 150 ex in polder de Eendracht op 16 februari. De grootte van de groepen nam in de loop van het voorjaar sterk af en nam vervolgens vanaf oktober weer toe.

Turkse Tortel *Streptopelia decaocto* Broedgegevens: broedend.

Buiten de broedtijd ontstonden grotere concentraties, vooral daar waar voedsel beschikbaar was bij boerderijen en in dorpen. De hoogste aantallen waren 15 ex in De Cocksdorp op 1 januari, 25 ex in het noorden van Eierland op 2 januari, 75 ex in Oosterend op 3 januari, 15 ex in 't Horntje op 29 december en 15 ex in de Prins Hendrikpolder op 31 december.

Zomertortel *Streptopelia turtur* Broedgegevens: dit jaar was de Zomertortel de 'soort van het jaar' van de Vogelwerkgroep Texel. Daardoor werden meer gegevens verzameld dan in andere jaren. In totaal werden 55 paren vastgesteld, waarvan 11 in de Staatsbossen, 19 in de duinen en 25 verspreid over de rest van het eiland. Het kaartje geeft de spreiding van deze broedparen weer. In 1987, het laatste jaar dat er een totaal van Texel bekend was, bedroeg het aantal nog 142. Daarvan broedden 20 paren in het duingebied, 78 paren in de bossen en 44 elders. Het eerste ex van het jaar werd op 14 april baltzend waargenomen in de Muy. Pas op 25 april werd de volgende waarneming gedaan, 1 koerende ♂ in de Korverskooi. T/m 21 augustus zat in de Ruige Hoek nog regelmatig 1 ex te koeren. Op 17 september werd in de Westen het laatste ex van het jaar gezien.

Koekoek *Cuculus canorus* Broedgegevens: broedend.

Op 13 april werd het eerste ex gezien bij bungalowpark Slufterduin in Eierland. Daarna volgde op 19 april 1 roepend ex bij de Ruige Hoek. Vanaf 25 april volgden meer waarnemingen. In september werden de laatste Koekoeken gezien: 1 ex bij Dorpzicht op 8 september en 1 ex in Zuid-Eierland op 13 september.

Kerkuil *Tyto alba* Broedgegevens: 2 paren, waarvan 1 bij De Waal dat 5 jongen grootbracht en 1 in Eierland dat slechts 1 jong grootbracht, maar daarna een tweede legsel produceerde dat echter verlaten werd. Dit waren de eerste broedgevallen na afwezigheid sinds 1962 en 1963 toen resp 2 en 1 paar op Texel broedden.

Buiten de broedperiode werden verspreid over het eiland Kerkuilen gezien, maar helaas ook enkele ex dood gevonden. Onder deze slachtoffers was 1 jong van het paar van De Waal, dat nabij De Cocksdorp werd gevonden.

Sneeuwuil *Bubo scandiacus* Het op 14 november 2008 ontdekte 1w ♀ Sneeuwuil werd voor het laatst gezien op 7 februari. Vanaf 17 november 2008 tot haar vertrek verbleef ze in Zeeburg en soms op de Schorren. Na haar vertrek werd deze vogel gezien op Terschelling en Ameland om vervolgens op te duiken in Denemarken.

Ransuil *Asio otus* Broedgegevens: in het duingebied broedde 1 paar op camping Loodsmansduin en

Sneeuwuil *Bubo scandiacus*, 2^e kj ♀, Zeeburg, 2 januari 2009 (Dirk Boon)

in de Staatsbossen 2 paren. In het cultuurland werd de soort niet als broedvogel vastgesteld. In totaal dus 3 paren tegen 5 in 2008 en dat was al een daljaar.

Buiten de broedtijd werden slechts 2 slaappleatsen aangetroffen. In Oosterend werden op 24 januari 5 ex gezien en op 27 november 3. In De Koog werden op 3 maart 8 ex gezien. Van deze slaappleats zijn geen aantallen bekend van de periode na de broedtijd. Op 18 september werd 1 ex gevangen en geringd in de Korverskooi.

Velduil *Asio flammeus* Broedgegevens: in het duingebied 1 paar waarvan in juni 2 dode jongen in het nest werden gevonden. In 2008 ook 1 paar. Deze soort verdwijnt in hoog tempo van Texel: in 2005 9 nesten, 2006 5 en 2007 3.

Op 22 februari werd het eerste ex waargenomen bij Minkewaal. Daarna werden verspreid over Texel meerdere ex gezien, vooral op de noordkant van het eiland. In het najaar werd twee keer gezien dat Velduilen vanuit zee op Texel arriveerden: op 3 oktober 1 ex bij De Koog (paal 20) en op 25 oktober 1 ex bij de Robbenjager. Op 13 november werd in Midden-Eierland het laatste ex van het jaar gezien.

Nachtzwaluw *Caprimulgus europaeus* Er werd dit jaar geen broedgeval vastgesteld.

Er werd slechts één waarneming gedaan: een in de schemering jagend ex bij de Eendenkooi van Spang op 26 augustus.

Gierzwaluw *Apus apus* Broedgegevens: in Den Burg broedden 9 paren, in De Waal 4-5, in Oudeschild 5, maar gezien het aantal rondvliegende vogels mogelijk 9 paren en in Den Hoorn 2-4. In Oosterend vlogen wel steeds Gierzwaluwen rond, maar werd niet vastgesteld hoeveel paren er broedden. In totaal zullen er minstens 20, maar mogelijk 27 of zelfs 30 paren op Texel hebben gebroed tegen 18 in 2008 en 14 in 2007.

Op 26 april werd het eerste ex bij 't Horntje gezien. Op 27 april volgde een tweede ex bij de Joost Dourleinkazerne. Vanaf 2 mei volgden meer waarnemingen van enkelingen, maar pas vanaf 5 mei werden hogere aantallen gezien: 8 ex boven het westelijke Horsmeertje op 5 mei, 8 en 20 ex in Den Burg op resp 9 en 13 mei. Op 13 mei vlogen 75 ex >no over de vuurtoren en op 31 mei vlogen 700 ex >no over trektpost "De Tuintjes". De broedvogels van Den Burg bleven lang hangen. Op 20 augustus vlogen nog 5 ex rond en op 8 september werden de laatste 2 ex boven Den Burg gezien. Op 20 september werd in De Waal het laatste ex van het jaar waargenomen.

en ringvangsten van 2 ex in de Korverskooi op 20 en 21 augustus kondigden de najaarstrek aan. Op 10 oktober werden nog 3 ex gemeld en de laatste betrof 1 ex in de Robbenjager op 11 oktober.

Heggenmus *Prunella modularis* Broedgegevens: broedend.

Het eerste zingende ex werd op 27 januari gemeld in Den Burg. Het is niet duidelijk of de 8 ex in de Eierlandse Duinen op 27 april lokale vogels of late doortrekkers waren. De waarnemingen van 75 ex in de Tuintjes op 19 september, 30 op de noordkop op 10 oktober, 10 in de Muy op 13 oktober en 4 ex >zw over de vuurtoren op 23 oktober passen mooi in het landelijke beeld van de najaarstrek van eind augustus tot eind oktober met een piek eind september/begin oktober.

Huismus *Passer domesticus* Broedgegevens: broedend.

Over het gehele eiland verspreid werden gedurende het jaar groepjes tot 50 ex gemeld. De hoogste aantallen werden geteld op plaatsen waar veel zaad te vinden is, bv boerderijen met vleeskoeien, zoals 50 ex langs de Redoute op 3 januari en 50 ex bij 't Horntje op 12 oktober. Op 19 oktober vlogen 3 ex >zw langs de vuurtoren.

Huismus *Passer domesticus*, ad ♂ en juv, De Cocksdorp, 24 juni 2009 (René Pop)

Spaanse Mus *Passer hispaniolensis* De tweede Spaanse Mus voor Texel, een ad ♂, verbleef op 18-20 april nabij Den Hoorn.

Ringmus *Passer montanus* Broedgegevens: broedend.

In de winter werden groepjes waargenomen zoals 30 ex in polder de Eendracht op 18 februari. Najaarstrek werd waargenomen in oktober met 1 ex >zw over de Robbenjager op 14 oktober, 25 ex >zw over de vuurtoren op 19 oktober en 10 ex >zw over de Geul op 27 oktober.

Engelse Kwikstaart *Motacilla flavissima* Traditiegetrouw lieten de eerste ex zich half april zien. Dit jaar was dat op 12 april met 2 ex in de Robbenjager. Op deze locatie werden op 25 april en 9 mei 5 ex geteld. Het laatste ex van het voorjaar werd hier ook gemeld en wel op 24 mei. Andere locaties waar deze soort vooral werd waargenomen waren Waal en Burg en de Nederlanden. In het najaar werden slechts 3 ex waargenomen: 2 ex in Waal en Burg op 26 augustus en 1 ex in Ottersaat op 9 september.

Spaanse Mus *Passer hispaniolensis*, ad ♂ (rechts) met **Huismussen** *Passer domesticus*, De Kuil, 18 april 2009 (Adriaan Dijkse)

Gele Kwikstaart *Motacilla flava* Broedgegevens: broedend.

Op 24 maart werd het eerste ex waargenomen in polder Waal en Burg. In april en de eerste week van mei namen de aantallen toe. In de Robbenjager werden op 10 april 15 ex gezien en in Zeeburg op 28 april maar liefst 30. Na het broedseizoen werden vanaf half augustus weer hogere aantallen waargenomen met wederom groepjes pleisterende ex, vooral aan de noordoostkant van het eiland. Op 16 augustus werd het hoogste aantal van het jaar opgetekend, 60 ex in Zeeburg. De laatste waarneming van dit jaar betrof 1 ex in Buitendijk op 13 oktober.

Noordse Kwikstaart *Motacilla thunbergi* Het eerste ex werd op 27 april waargenomen in het Natte Blok van Waal en Burg, twee dagen later dan in 2008. Ook voor deze soort was de Robbenjager de beste plek. Het hoogste aantal hier betrof 20 ex op 17 mei. De laatste 3 ex werden hier op 22 mei waargenomen. De enige najaarwaarneming dateert van 12 september toen 2 ex werden gemeld langs het westelijke deel van de Oorsprongweg in Eierland.

Grote Gele Kwikstaart *Motacilla cinerea* Het eerste ex werd op 2 januari gezien in polder de Eendracht en in Den Burg werd de soort in januari en februari geregeld vastgesteld. Tijdens de voorjaarstrek werden in maart, april en mei resp 7, 1 en 1 waarnemingen bekend met als laatste 1 ex >no over de Muy op 5 mei. Op 17 september vlogen de eerste 3 ex >zw over de Bleekersvallei. Hierna werd de soort t/m november vrijwel dagelijks waargenomen verspreid over het hele eiland, maar nooit meer dan 3 ex per locatie. Van de 2 waarnemingen in december was die op 19 december van een druk foeragerend ex midden op straat in het centrum van Den Burg de laatste.

Witte Kwikstaart *Motacilla alba* Broedgegevens: broedend.

Op 8 januari zat 1 ex langs de Slufterweg en een ander ex in 't Horntje. De laatste bleek hier al de hele winter aanwezig te zijn. In het voorjaar werden grotere concentraties waargenomen in maart, zoals 17 ex bij de golfbaan op 10 maart en 20 ex in Zeeburg op 17 maart. Na de zomer werden hogere aantallen vooral gezien in het Grote Vlak, waar zich een slaapplek bevond, en de Robbenjager. Hoge dagtotalen waren 50 en 80 ex in het Grote Vlak op resp 5 en 26 augustus en 50 ex in de Robbenjager op 20 augustus. Het laatste ex van dit jaar werd bij Dijkmanshuizen waargenomen op 26 oktober.

Rouwkwikstaart *Motacilla yarrellii* Broedgegevens: in juni en juli werd enkele malen 1 ♂ waargenomen bij het NIOZ in 't Horntje, waarvan in ieder geval een keer met voer. Dit kan duiden op een broedgeval, al dan niet gemengd met Witte Kwikstaart *M. alba*.